

Универзитет у Новом Саду, Факултет техничких наука

ОАС Софтверско инжењерство и информационе технологије

Организација података

Динамичка расута организација датотеке

Садржај

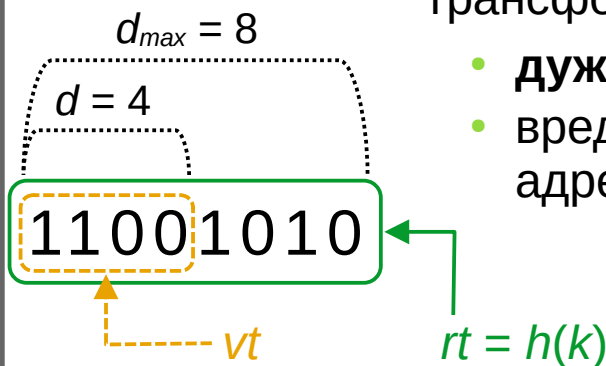
- **Увод**
- Прошириве расуте датотеке
- Ресурси

- Динамичка расута датотека (Mogin, 2008)
  - динамичко прилагођавање величине меморијског простора датотеке према броју слогова
    - метода трансформација вредности идентификатора у адресу независна од величине меморијског простора датотеке
  - применом трансформације вредности идентификатора слога у адресу добија се адреса бакета, у којем би тај слог требало да се налази
  - логичке везе између слогова нису меморисане, а слогови су у логичком погледу расути по меморијском простору датотеке

- Динамичке расуте датотеке (Mogin, 2008)
  - врсте динамичких расутих датотека – примери
    - динамичке расуте датотеке проширивог типа
      - прошириве расуте датотеке
    - динамичке расуте датотеке динамичког типа
    - динамичке расуте датотеке линеарног типа

Увод

- Динамичке расуте датотеке (Mogin, 2008)
  - заједничке карактеристике динамичких расутих датотека проширивог, динамичког и линеарног типа
    - трансформација вредности кључа у адресу
      - метода трансформације не зависи од величине адресног простора датотеке и не мења се услед уписа или брисања слогова
      - **резултат трансформације rt** је резултат примене трансформације h на вредност кључа k
        - у облику бинарног броја **максималне дужине d_{max}**
      - **вредност трансформације vt** је водећих d битова резултата трансформације rt
        - **дужина d** (дужина вредности трансформације) у опсегу $[0, d_{max}]$
        - вредност трансформације vt се употребљава при утврђивању адресе бакета који одговара посматраном слогу

- Динамичке расуте датотеке (Mogin, 2008)
  - заједничке карактеристике динамичких расутих датотека проширивог, динамичког и линеарног типа
    - динамичка природа
      - дужина d и број бакета B се динамички мењају заједно с променом величине датотеке током њеног постојања

Садржај

- Увод
- **Прошириве расуте датотеке**
- Ресурси

Прошириве расуте датотеке

- Прошириве расуте датотеке (Mogin, 2008)
  - једна врста динамичких расутих датотека
  - сложена структура
    - два дела
      - адресар
        - подаци о начину распоређивања слогова по бакетима
      - зона података
        - слогови организовани по бакетима
    - два дела бивају имплементирани као две засебне датотеке

Прошириве расуте датотеке

- Адресар (Mogin, 2008)
  - помоћна структура података
    - служи као индекс за приступање бакетима, који се налазе у зони података
      - обично релативно малих димензија
        - може бити у целости у оперативној меморији током рада над датотеком
    - најчешће линеарне врсте

Прошириве расуте датотеке

- Адресар ^(Mogin, 2008)

- структура адресара

- низ показивача који садржи адресе бакета

- дужина низа 2^d ($d \geq 0, 2^d \geq B$)

$$d = \lceil \log_2 B \rceil$$

- d – број водећих битова резултата трансформације (дужина вредности трансформације)

- B – број актуелних бакета у зони података

- могуће вредности трансформације за актуелно d служе као индекси низа

- адресе бакета су елементи низа

- помоћна поља

- поље за дужину d

- поље за фактор бакетирања b

00	A_1
01	A_4
10	A_2
11	A_3

d	2
-----	---

пример
адресара

b	5
-----	---

Прошириве расуте датотеке

- Адресар ^(Mogin, 2008)

- структура адресара

- низ показивача од 2^d елемената може бити дат као стабло

- комплетно бинарно стабло висине $h = d + 1$

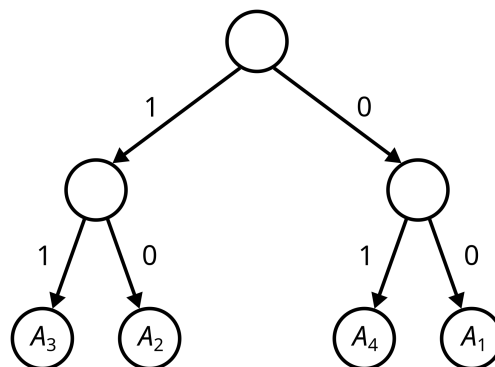
- листови садрже адресе бакета

- ивицама придружени бројеви из скупа $\{0, 1\}$

- путу од корена до листа одговара низ бројева придружених ивицама на том путу

- низ бројева одговара индексу низа показивача

пример стабла за
низ показивача

00	A ₁
01	A ₄
10	A ₂
11	A ₃

d 2

пример
адресара

b 5

Прошириве расуте датотеке

- Зона података ^(Mogin, 2008)

- структура зоне података

- B бакета

- структура бакета

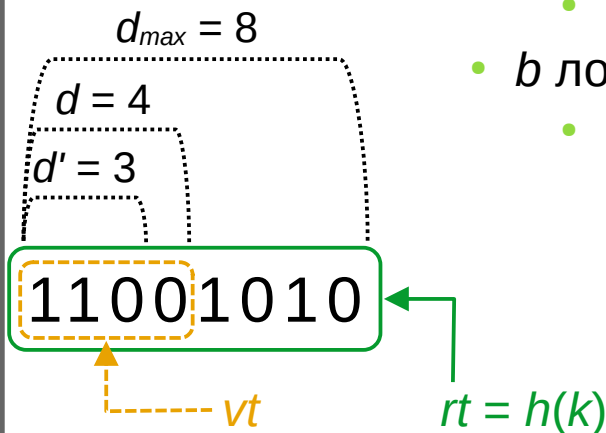
- заглавље

- поље за **локалну дужину** d' (локална дужина вредности трансформације) у опсегу $[0, d]$
  - d' је број водећих битава вредности трансформације vt који као низ морају бити исти за све слоге у бакету

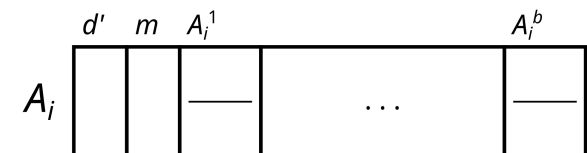
- поље за број актуелних слогова у бакету m

- b локација за слоге

- барем један слог је присутан

пример структуре бакета

Прошириве расуте датотеке

- Адресирање (Mogin, 2008)
  - добављање адресе одговарајућег бакета из низа показивача у адресару на основу дате вредности кључа
    - ако $d = 0$
      - низ показивача има само један елемент и читавањем тог елемента добија се адреса бакета
        - вредност кључа и његово трансформисање нису битни
    - ако $d > 0$
      - вредност трансформације vt дужине d користи се као индекс према којем треба приступити одговарајућем елементу низа показивача ради добављања адресе бакета
        - вредност трансформације vt дужине d бива генерисана на основу вредности кључа

Прошириве расуте датотеке

- Адресирање ^(Mogin, 2008)
  - локална дужина d' (локална дужина вредности трансформације) може варирати по бакетима
    - случај $d' = d$ за појединачни бакет t
      - вредност трансформације vt дужине d је иста за сваки слог бакета t
      - адреса бакета t се јавља тачно једном у низу показивача у адресару
      - ако $d > 0$ и $d' > 0$
        - вредности трансформације vt за слоге бакета t су исте као вредност трансформације која представља индекс оног елемента у низа показивача у адресару у којем је адреса бакета t
      - ако $d = 0$ и $d' = 0$
        - трансформисање вредности кључа за слоге бакета t није битно
        - низ показивача у адресару има само један елемент

Прошириве расуте датотеке

- Адресирање (Mogin, 2008)
  - локална дужина d' (локална дужина вредности трансформације) може варирати по бакетима
    - случај $d' < d$ за појединачни бакет t
      - за све слоге бакета t низ од d' водећих битова вредности трансформације vt је исти, док низ од преосталих $d - d'$ битова може варирати
      - у низу показивача у адресару, $2^{d-d'}$ суседних елемената чији индекси се слажу по d' водећих битова вредности трансформације vt садржи адресу бакета t

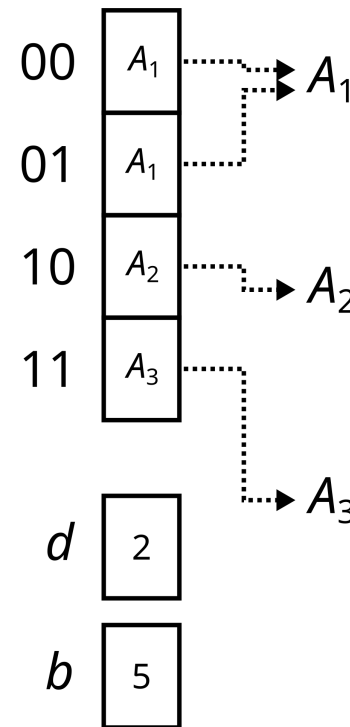
Прошириве расуте датотеке

- Адресирање

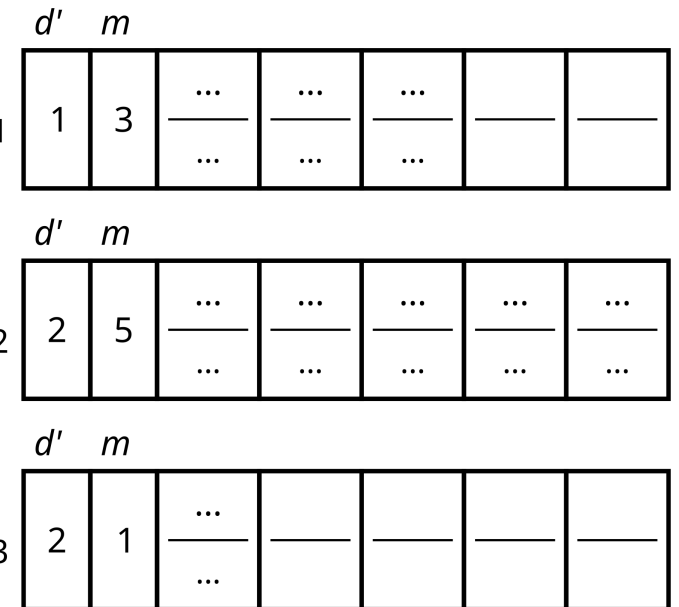
- пример

- адресар
  - вредност трансформације vt има дужину $d = 2$
    - $vt \in \{00, 01, 10, 11\}$
  - низ показивача од $2^d = 4$ елемента
    - vt као индекс у низу показивача
- зона података
  - фактор бакетирања $b = 5$
  - постоје $B = 3$ бакета
    - бакети A_1, A_2, A_3
  - постоји $N = 9$ слогова
- основна структура слога
  - вредност кључа (цео број)
  - вредности некључних обележја

АДРЕСАР

ЗОНА ПОДАТАКА

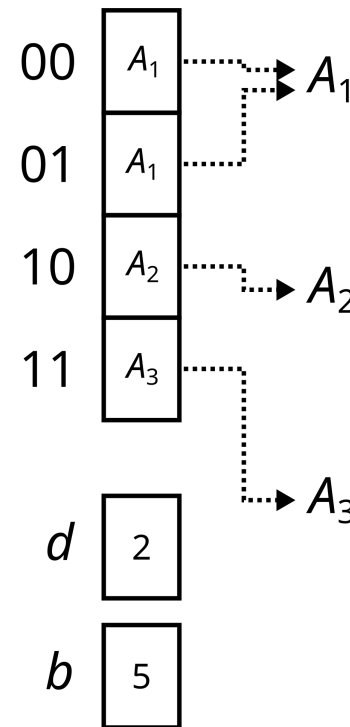
Прошириве расуте датотеке

- Адресирање

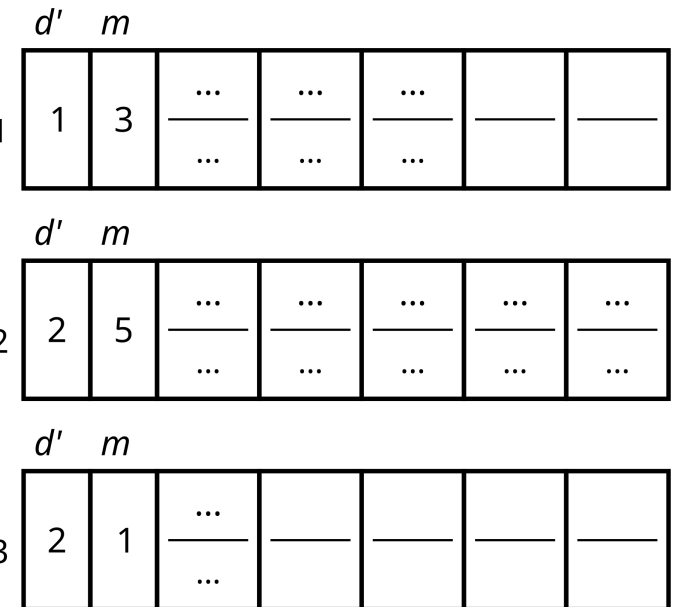
- пример

- бакет A_1 садржи $m = 3$ слога
  - садржани слогови се слажу по $d' = 1$ водећем биту од vt (низ **0**)
  - адреса на $2^{d-d'} = 2$ места у адресару
    - индекси **00** и **01**
- бакет A_2 садржи $m = 5$ слогова
  - садржани слогови се слажу по $d' = 2$ водећа бита од vt (низ **10**)
  - адреса на $2^{d-d'} = 1$ месту у адресару
    - индекс **10**
- бакет A_3 садржи $m = 1$ слог
  - садржани слогови се слажу по $d' = 2$ водећа бита од vt (низ **11**)
  - адреса на $2^{d-d'} = 1$ месту у адресару
    - индекс **11**

АДРЕСАР

ЗОНА ПОДАТАКА

Прошириве расуте датотеке

- Генерисање вредности трансформације ^(Mogin, 2008)
  - кораци у добијању вредности трансформације vt
    - 1) израчунавање резултата трансформације rt применом нетривијалне трансформације h на вредност кључа k
    - 2) за резултат трансформације rt дужине d_{max} редослед бинарних позиција бива инвертован
    - 3) вредност трансформације vt добија се издвајањем d водећих битова из резултата трансформације с инвертованим позицијама

Прошириве расуте датотеке

- Генерисање вредности трансформације (Mogin, 2008)
  - пројектантске мере
    - избор трансформације h
      - тривијална трансформација није погодна јер може бити релативно слабија равномерност расподеле вредности трансформације
      - примена неке нетривијалне трансформације
        - примена неке методе за генерисање псеудослучајних бројева, при чему треба постићи да низ генерисан за вредности кључа има што равномернију расподелу вредности
      - критеријум – циљ да за случај највећег могућег броја бакета буде могуће смештање v^p слогова са свим могућим вредностима кључа
$$bT \geq v^p$$
        - T – број могућих резултата трансформације
      - максимална дужина вредности трансформације d_{max}
$$d_{max} = \lceil \log_2 T \rceil$$

Прошириве расуте датотеке

- Генерисање вредности трансформације (Mogin, 2008)
  - пројектантске мере
    - инвертовање позиција резултата трансформације
      - треба постићи да низ генерисан за вредности кључа има што равномернију расподелу вредности
      - резултат трансформације rt је дужине d_{max} али се може десити да неки од бинарних бројева дужине d_{max} не одговара ниједном од могућих резултата трансформација јер важи неједнакост $2^{d_{max}} \geq T$
        - горњи опсег бинарних бројева дужине d_{max} можда недостижан $[T, 2^{d_{max}} - 1]$
        - водећи бит од rt може имати већу вероватноћу да буде 0 него 1, а за нулти бит очекивана практично равномерна расподела
      - редослед бинарних позиција резултата трансформације rt бива инвертован, па битови за вредност трансформације vt бивају одабирани с оне стране rt с очекивано равномернијом расподелом

Прошириве расуте датотеке

- Генерисање вредности трансформације (Mogin, 2008)

- пројектантске мере

- инвертовање позиција резултата трансформације

- пример анализе погодности примене инвертовања позиција

- број могућих резултата трансформације $T = 10$

- генерисани бројеви имају равномерну расподелу

- резултат трансформације $rt \in [0, 9]$

- резултат трансформације је бинарни број максималне дужине d_{max}

$$d_{max} = \lceil \log_2 T \rceil = \lceil \log_2 10 \rceil = 4$$

- недостижни горњи опсег $[T, 2^{d_{max}} - 1] = [10, 15]$

водећи бит

- вероватноћа да 0: 80%
- вероватноћа да 1: 20%

нулти бит

- вероватноћа да 0: 50%
- вероватноћа да 1: 50%

		rt
0:	0000	8: 1000
1:	0001	9: 1001
2:	0010	~~10: 1010~~
3:	0011	~~11: 1011~~
4:	0100	~~12: 1100~~
5:	0101	~~13: 1101~~
6:	0110	~~14: 1110~~
7:	0111	~~15: 1111~~

Прошириве расуте датотеке

- Генерисање вредности трансформације

- пример

- вредности кључа из опсега од 0 до 199 ($v = 10, p = 3$)
    - фактор бакетирања $b = 7$
    - трансформација h с бројем могућих резултата $T = 149$
 $h(k(S)) = 1 + k(S) \pmod{149}$
      - максимална дужина вредности трансформације d_{max}
 $d_{max} = \lceil \log_2 T \rceil = \lceil \log_2 149 \rceil = 8$
    - рачунање вредности трансформације

$k(S)$	1	23	43	72	154	199
$h(k(S))$	2_{10}	24_{10}	44_{10}	73_{10}	6_{10}	51_{10}
	00000010_2	00011000_2	00101100_2	01001001_2	00000110_2	00110011_2
vt за $d = 8$	01000000	00011000	00110100	10010010	01100000	11001100
vt за $d = 2$	01	00	00	10	01	11

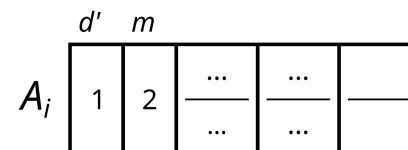
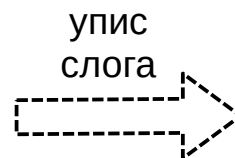
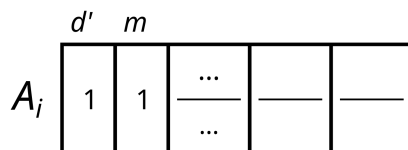
Прошириве расуте датотеке

- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - формирање на основу садржаја улазне серијске датотеке
    - слогови улазне датотеке редом бивају читани и за сваки слог бива покушано смештање у расуту датотеку
      - за учитани слог улазне датотеке адреса одговарајућег бакета бива добављена из низа показивача у адресару расуте датотеке
      - одговарајући бакет бива учитан из расуте датотеке и, ако у том бакету не постоји слог који има исту вредност кључа као учитани слог, прелази се на упис учитаног слога у тај бакет
        - упису претходи неуспешно тражење
    - три карактеристична случаја уписа слога у бакет
      - **1) прост упис**
      - **2) упис с дељењем бакета и проширењем низа показивача**
      - **3) упис с дељењем бакета и без проширења низа показивача**

Прошириве расуте датотеке

- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 1) прост упис
(када $m < b$)
    - слог бива уписан у прву слободну локацију у бакету
    - m бива увећано за 1
    - специјални случај
      - када $d = 0$, што важи на почетку формирања
        - низ показивача има само један елемент, који представља адресу јединог бакета у зони података
        - за једини бакет важи $d' = 0$
        - трансформисање вредности кључа слога није битно
          - слог бива смештен у једини бакет уз увећање m за 1

пример
простог уписа

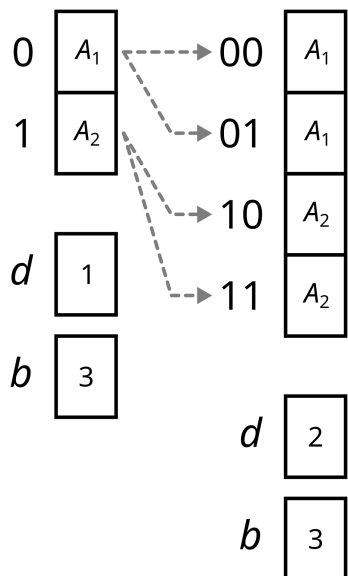

Прошириве расуте датотеке

- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 2) упис с дељењем бакета и проширењем низа показивача (када $m = b$ и $d' = d$)
    - почетно стање
      - посматрани бакет је пун
      - адреса посматраног бакета је на једном месту у низу показивача
      - вредност трансформације vt дужине d је иста и за све слоге посматраног бакета и за нови слог (укупно $m + 1$ таквих слогова)
    - основна намера
      - потребан је нови бакет
        - ради обезбеђења места за смештање $m + 1$ слогова, при чему би део слогова био у посматраном а део у новом бакету
      - потребна је примена вредности трансформације веће дужине
        - ради разврставања $m + 1$ слогова у две непразне групе
        - неопходно је проширење низа показивача

Прошириве расуте датотеке

- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 2) упис с дељењем бакета и проширењем низа показивача (када $m = b$ и $d' = d$)
    - основни кораци – проширење низа показивача
      - d бива увећано за 1 и дужина низа показивача бива удвостручена
      - нови низ показивача имаће двоструко више елемената
      - сваки елемент старог низа показивача биће на два индекса присутан у новом низу показивача
        - један нови индекс је стари индекс елемента продужен с 0
        - други нови индекс је стари индекс елемента продужен с 1

пример удвостручења
дужине низа показивача

Прошириве расуте датотеке

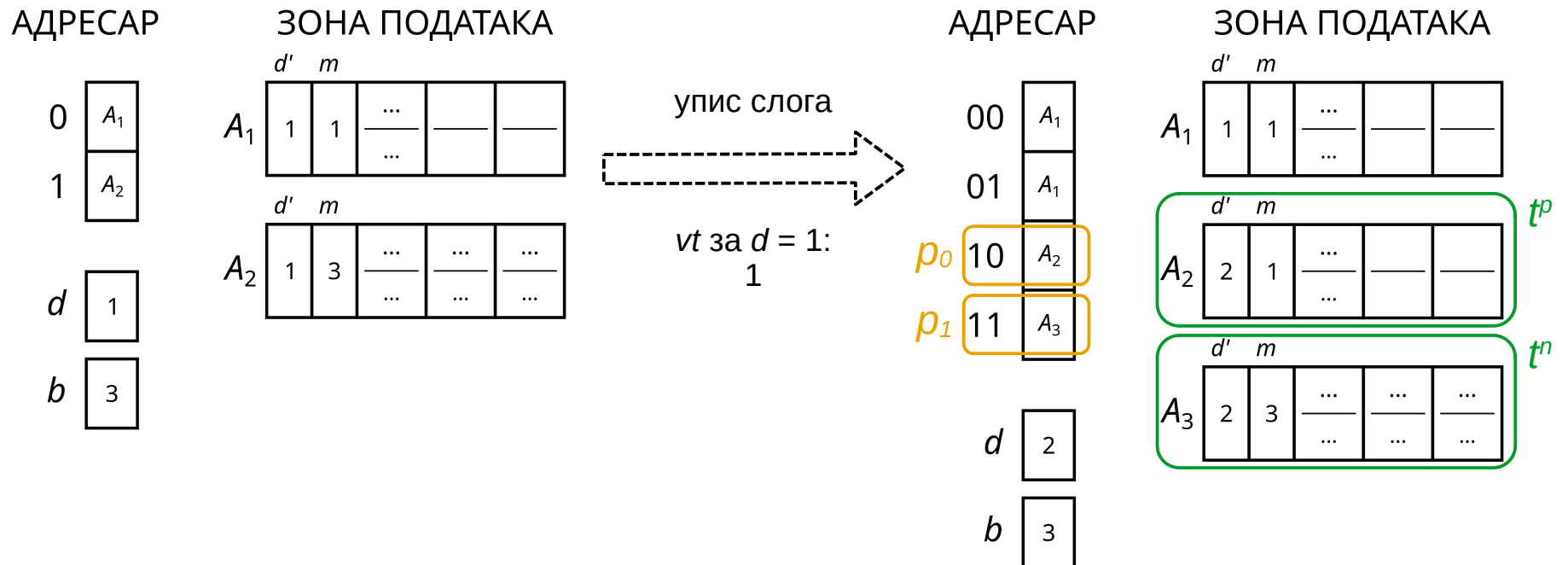
- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 2) упис с дељењем бакета и проширењем низа показивача (када $m = b$ и $d' = d$)
    - основни кораци – дељење бакета
      - t^p је посматрани бакет (пуни бакет), на који из новог низа показивача показују показивачи p_0 и p_1 , а t^n је нови бакет
      - бакет t^p бива подељен
        - у бакет t^p бивају смештени они од $m + 1$ слогова за које је нулти бит 0 у вредности трансформације увећане дужине
        - у бакет t^n бивају смештени они од $m + 1$ слогова за које је нулти бит 1 у вредности трансформације увећане дужине
      - показивач p_1 бива промењен да показује на бакет t^n
      - у бакетима t^p и t^n , вредност d' бива постављена на нову вредност d а вредност m одговара броју актуелних слогова у бакету
      - за сваки од бакета осим за бакете t^p и t^n важи да на њега показују бар два показивача и да је задовољена неједнакост $d' < d$

Прошириве расуте датотеке

- Формирање

- 2) упис с дељењем бакета и проширењем низа показивача (када $m = b$ и $d' = d$)

- пример

Прошириве расуте датотеке

- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 2) упис с дељењем бакета и проширењем низа показивача (када $m = b$ и $d' = d$)
    - додатни кораци – вишекратно дељење бакета
      - након увећања d и проширења низа показивача, може се десити да $m + 1$ слогова и даље одговара само једном бакету и да нема места за нови слог, те треба покушати с настављањем поступка уписа
        - додатни покушаји уписа
          - покушај уписа по узору на основне кораке
      - потребно је постепено увећавати d и проширивати низ показивача, а уз то треба и стално покушавати распоређивање $m + 1$ слогова у два бакета
      - распоређивање $m + 1$ слогова у два бакета може бити успешно када постоји бар један слог којем одговара другачији бакет у односу на остале слокове

Прошириве расуте датотеке

- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 2) упис с дељењем бакета и проширењем низа показивача (када $m = b$ и $d' = d$)
    - додатни кораци – вишекратно дељење бакета
      - након успешног распоређивања слогова, додатни покушаји уписа нису потребни
      - при сваком неуспешном распоређивању слогова, један од бакета остаје празан
        - празни бакети не бивају меморисани, а показивачи који би требало да показују на њих имају специјалну вредност (*)
      - могућност извођења уписа
        - ако је датотека добро испројектована, упис може бити изведен
        - ако би у одговарајућем скупу синонима било више од b слогова и у случају примене вредности трансформације максималне дужине $d = d_{max}$, нови слог не би могао бити уписан
          - не постоји подршка за прекорачиоце

Прошириве расуте датотеке

- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 3) упис с дељењем бакета и без проширења низа показивача (када $m = b$ и $d' < d$)
    - почетно стање
      - посматрани бакет је пун
      - адреса посматраног бакета је на $2^{d-d'}$ места у низу показивача
      - низ водећих d' битова вредности трансформације је исти и за све слоге посматраног бакета и за нови слог (укупно $m + 1$ таквих слогова)
    - основна намера
      - потребан је нови бакет
        - ради обезбеђења места за смештање $m + 1$ слогова, при чему би део слогова био у посматраном а део у новом бакету
      - потребно је увећање локалне дужине вредности трансформације d'
        - ради разврставања $m + 1$ слогова у две непразне групе

Прошириве расуте датотеке

- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 3) упис с дељењем бакета и без проширења низа показивача (када $m = b$ и $d' < d$)
    - основни кораци – примена већег броја водећих битова вредности трансформације
      - потребно је посматрати водећих $d' + 1$ битова вредности трансформације
        - како важи $d' < d$, нема увећања d и нема удвостручења дужине низа показивача

Прошириве расуте датотеке

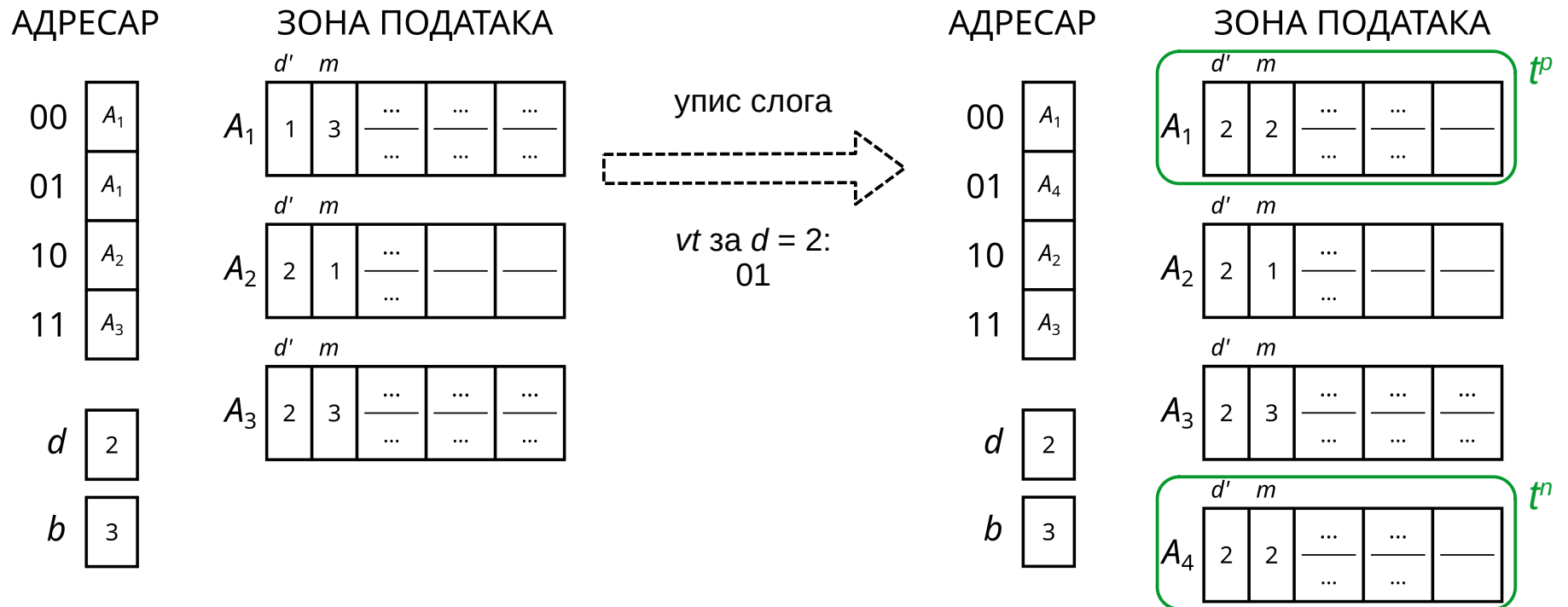
- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 3) упис с дељењем бакета и без проширења низа показивача (када $m = b$ и $d' < d$)
    - основни кораци – дељење бакета
      - t^p је посматрани бакет (пуни бакет), а t^n је нови бакет
      - бакет t^p бива подељен
        - у бакет t^p бивају смештени они од $m + 1$ слогова за које је нулти бит 0 у низу водећих $d' + 1$ битова вредности трансформације
        - у бакет t^n бивају смештени они од $m + 1$ слогова за које је нулти бит 1 у низу водећих $d' + 1$ битова вредности трансформације
      - на сваки од бакета t^p и t^n показује половина од првобитних $2^{d-d'}$ показивача
        - индекси показивача на бакет t^p имају бит 0 на позицији $d - d' - 1$
        - индекси показивача на бакет t^n имају бит 1 на позицији $d - d' - 1$
      - у бакетима t^p и t^n , вредност d' бива увећана за 1 а вредност m одговара броју актуелних слогова у бакету

Прошириве расуте датотеке

- Формирање

- 3) упис с дељењем бакета и без проширења низа показивача (када $m = b$ и $d' < d$)

- пример

Прошириве расуте датотеке

- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 3) упис с дељењем бакета и без проширења низа показивача (када $m = b$ и $d' < d$)
    - додатни кораци – вишекратно дељење бакета
      - након примене већег броја водећих битова вредности трансформације, може се десити да $m + 1$ слогова и даље одговара само једном бакету и да нема места за нови слог, те треба покушати с настављањем поступка уписа
        - додатни покушаји уписа
          - ако на почетку покушаја важи $d' < d$
            - покушај уписа по узору на основне кораке уписа с дељењем бакета и без проширења низа показивача
          - ако на почетку покушаја важи $d' = d$
            - покушај уписа по узору на основне кораке уписа с дељењем бакета и проширењем низа показивача

Прошириве расуте датотеке

- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 3) упис с дељењем бакета и без проширења низа показивача (када $m = b$ и $d' < d$)
    - додатни кораци – вишекратно дељење бакета
      - потребно је постепено увећавати d' , а уз то треба и стално покушавати распоређивање $m + 1$ слогова у два бакета
        - у ситуацији када пре увећања d' важи $d' = d$, онда увећање d' подразумева и увећање d и проширење низа показивача
      - распоређивање $m + 1$ слогова у два бакета може бити успешно када постоји бар један слог којем одговара другачији бакет у односу на остале слокове

Прошириве расуте датотеке

- **Формирање** (Mogin, 2008)
  - 3) упис с дељењем бакета и без проширења низа показивача (када $m = b$ и $d' < d$)
    - додатни кораци – вишекратно дељење бакета
      - након успешног распоређивања слогова, додатни покушаји уписа нису потребни
      - при сваком неуспешном распоређивању слогова, један од бакета остаје празан
        - празни бакети не бивају меморисани, а показивачи који би требало да показују на њих имају специјалну вредност (*)
      - могућност извођења уписа
        - ако је датотека добро испројектована, упис може бити изведен
        - ако би у одговарајућем скупу синонима било више од b слогова и у случају примене вредности трансформације максималне дужине $d = d_{max}$, нови слог не би могао бити уписан
          - не постоји подршка за прекорачиоце

Прошириве расуте датотеке

- **Формирање**

- пример – улазна серијска датотека

- датотека је блокирана
  - фактор блокирања $f = 5$
- постоје укупно $B^{ser} = 2$ блока
  - блокови A_1, A_2
- постоји $N^{ser} = 9$ слогова
  - 9 обичних слогова
    - слогови $S_1, \dots, S_9$
  - + 1 специјални слог – за крај (*)
- структура слога
  - вредност кључа (цео број)
  - вредности некључних обележја
    - $n(S_i)$, i је ознака слога

СЕРИЈСКА ДАТОТЕКА

A_1	18	74	45	7	54
	$n(S_1)$	$n(S_2)$	$n(S_3)$	$n(S_4)$	$n(S_5)$

A_2	98	28	87	82	*
	$n(S_6)$	$n(S_7)$	$n(S_8)$	$n(S_9)$	

Прошириве расуте датотеке

- Формирање

- пример – пројектовање

- вредности кључа из опсега од 0 до 99 ($v = 10, p = 2$)
    - фактор бакетирања $b = 3$
    - трансформација h с бројем могућих резултата $T = 59$
 $h(k(S)) = 1 + k(S) \pmod{59}$
      - максимална дужина вредности трансформације d_{max}
 $d_{max} = \lceil \log_2 T \rceil = \lceil \log_2 59 \rceil = 6$

Прошириве расуте датотеке

- Формирање

- пример – генерисање вредности трансформације

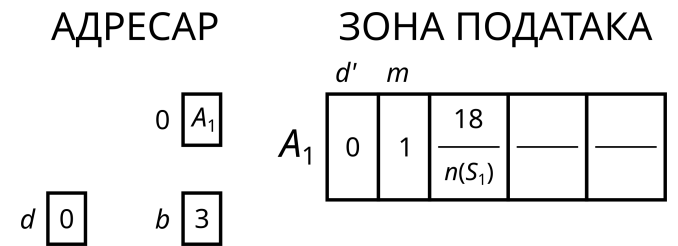
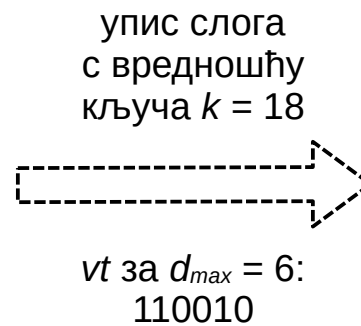
$k(S)$	18	74	45	7	54	98	28	87	82
$h(k(S))$	19_{10}	16_{10}	46_{10}	8_{10}	55_{10}	40_{10}	29_{10}	29_{10}	24_{10}
	010011_2	010000_2	101110_2	001000_2	110111_2	101000_2	011101_2	011101_2	011000_2
vt за $d = 6$	110010	000010	011101	000100	111011	000101	101110	101110	000110
vt за $d = 4$	1100	0000	0111	0001	1110	0001	1011	1011	0001

$$h(k(S)) = 1 + k(S) \pmod{59}$$

$$d_{max} = \lceil \log_2 T \rceil = \lceil \log_2 59 \rceil = 6$$

Прошириве расуте датотеке

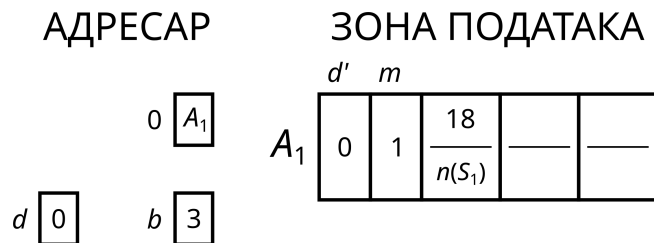
- Формирање
  - пример – корак 1

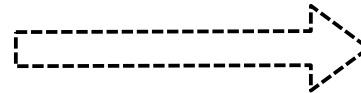
Прошириве расуте датотеке

- Формирање

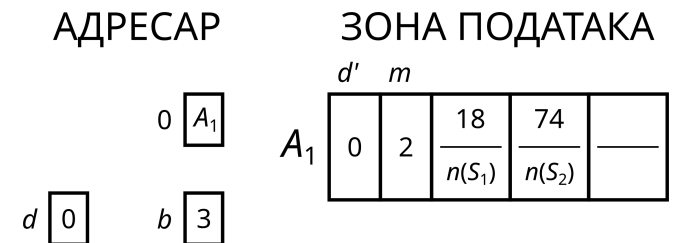
- пример – корак 2

упис слога
с вредношћу
кључа $k = 74$

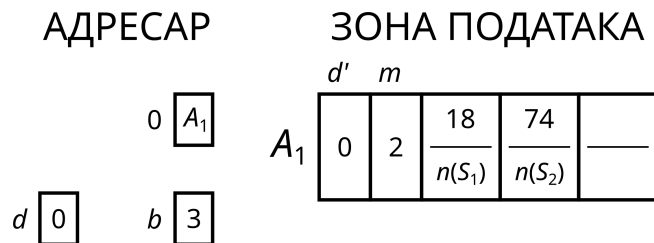

vt за $d_{max} = 6$:
000010

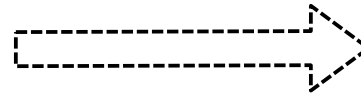

Прошириве расуте датотеке

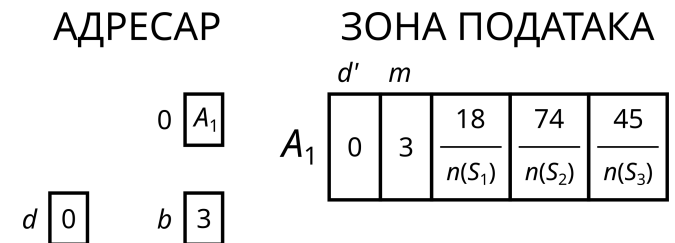
- Формирање
  - пример – корак 3

упис слога
с вредношћу
кључа $k = 45$

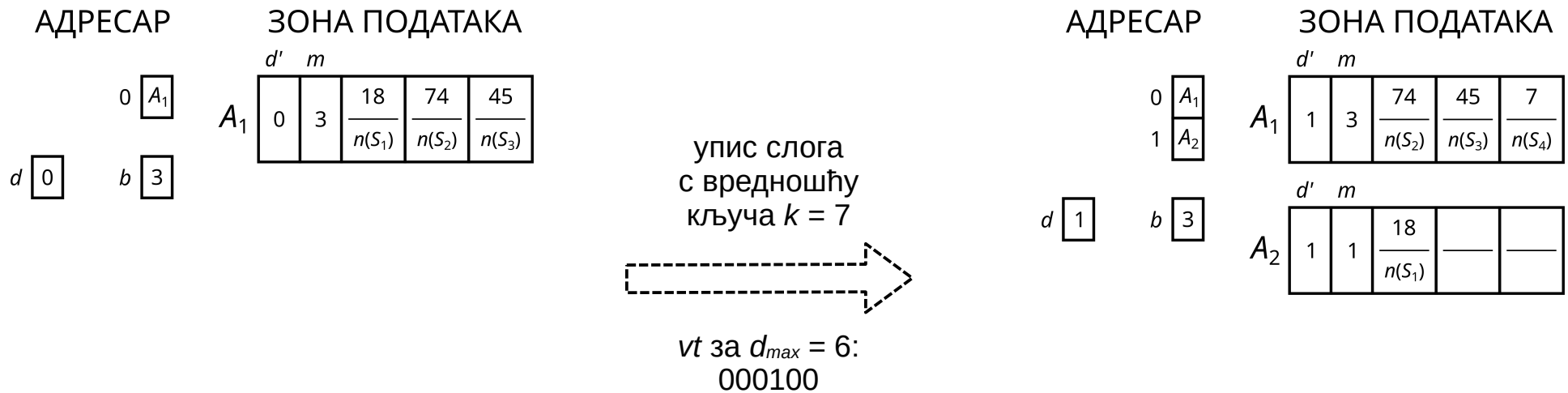

vt за $d_{max} = 6$:
011101

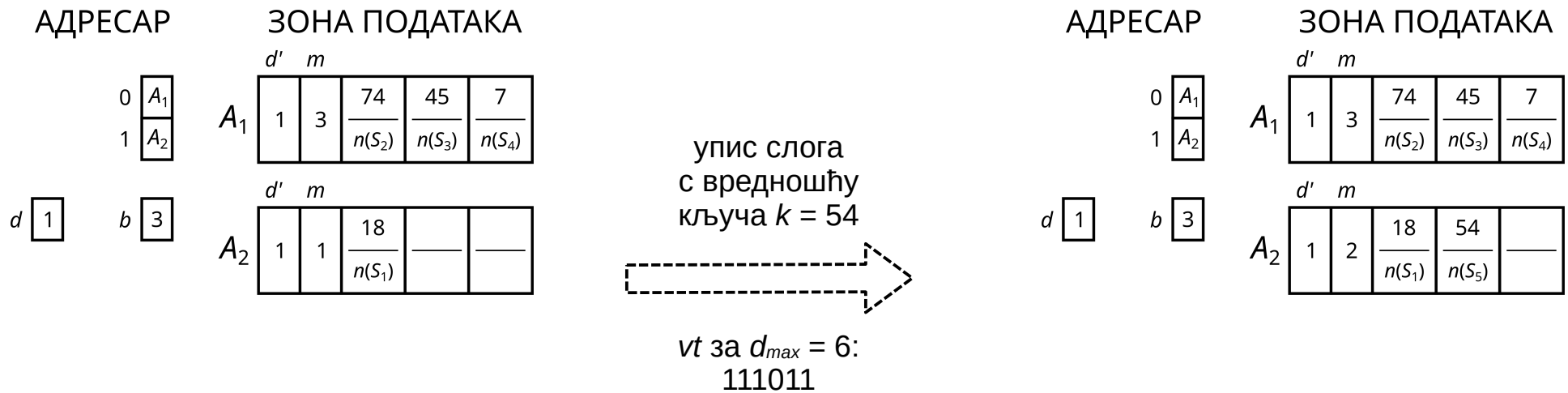
Прошириве расуте датотеке

- Формирање
  - пример – корак 4

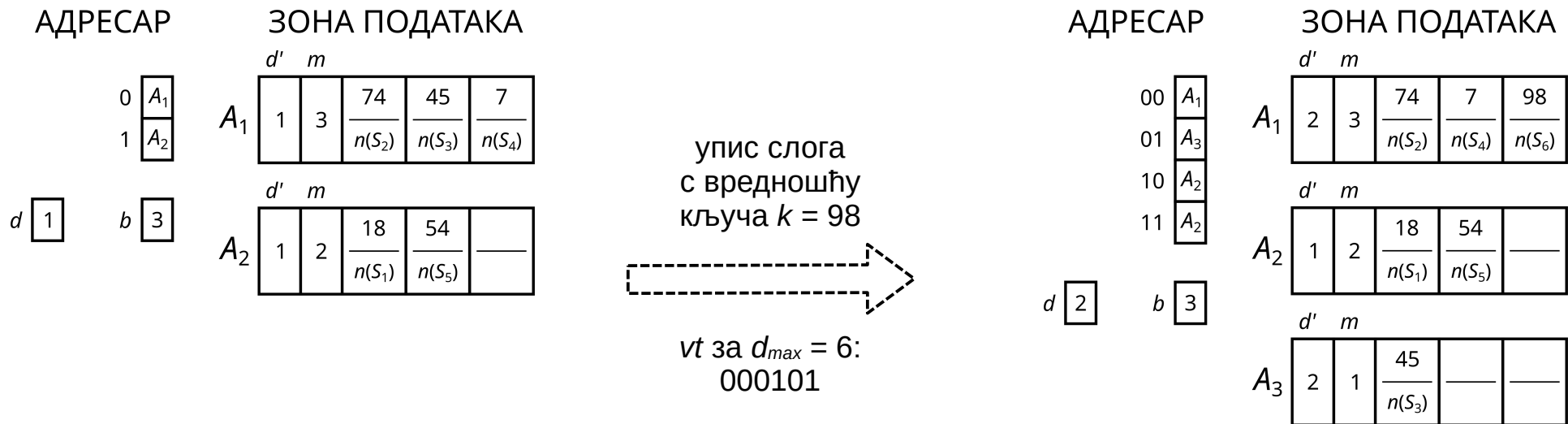
Прошириве расуте датотеке

- Формирање
  - пример – корак 5

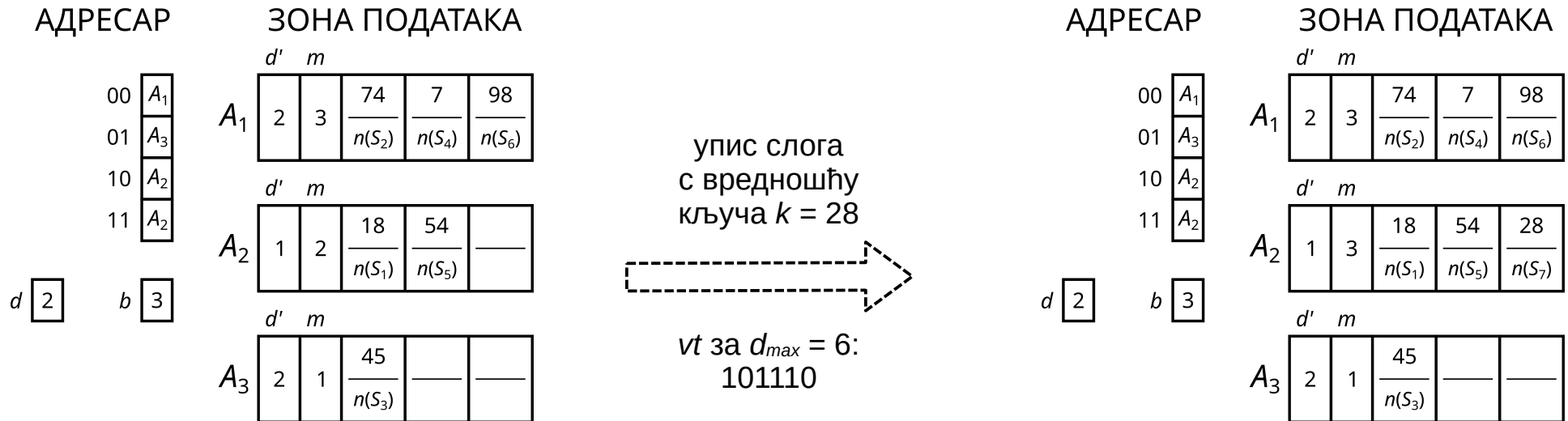
Прошириве расуте датотеке

- Формирање
  - пример – корак 6

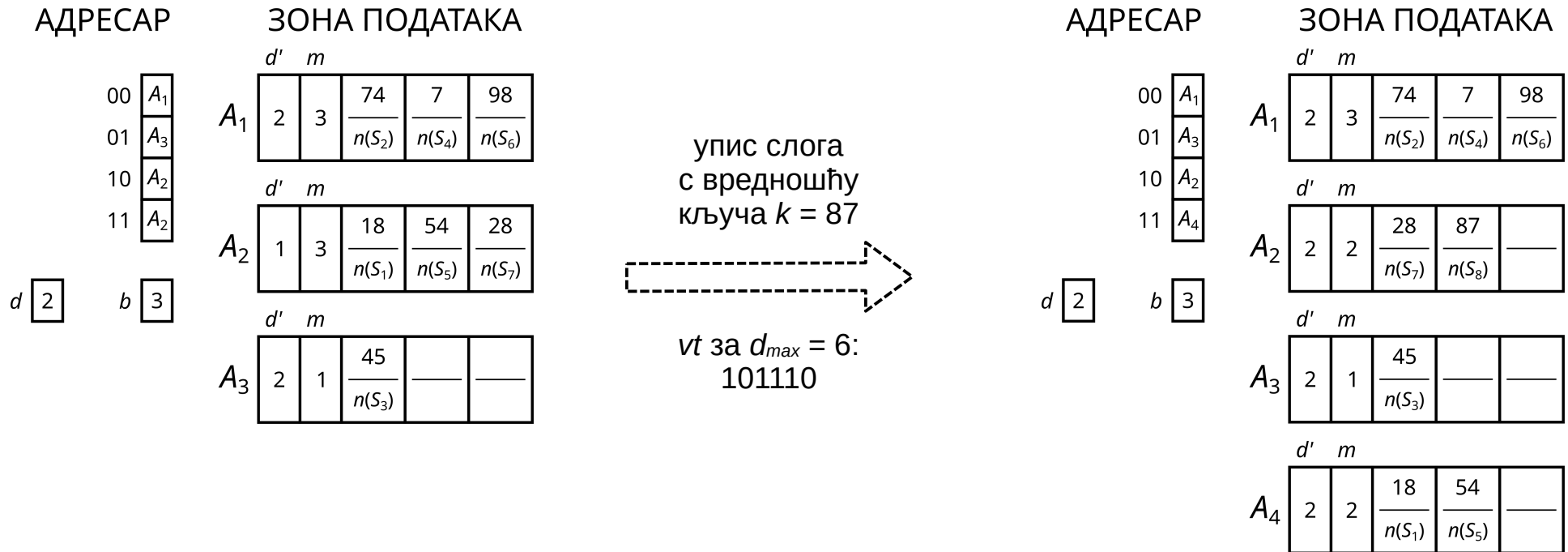
Прошириве расуте датотеке

- Формирање
  - пример – корак 7

Прошириве расуте датотеке

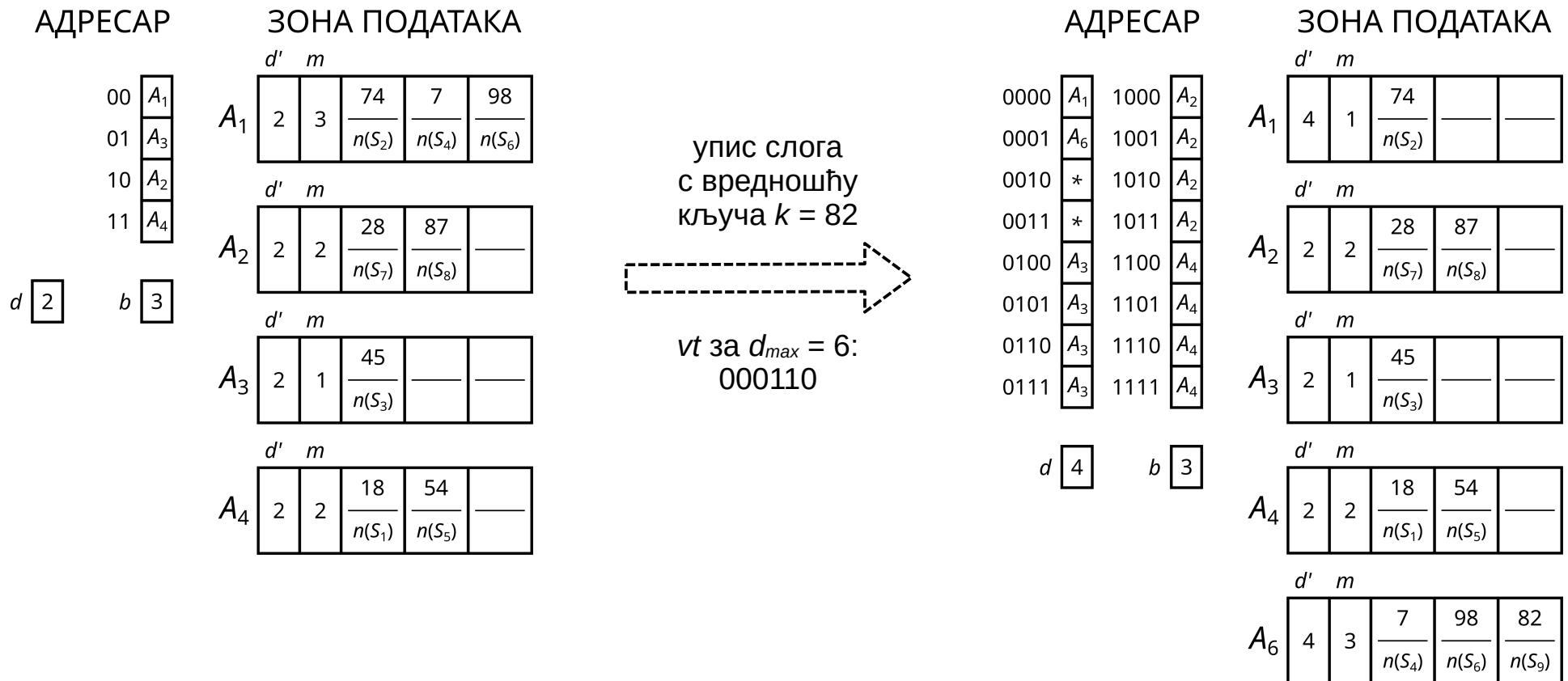
- Формирање
  - пример – корак 8

Прошириве расуте датотеке

- Формирање

- пример – корак 9

Прошириве расуте датотеке

- Тражење (Mogin, 2008)
  - над вредношћу кључа бива примењена трансформација h и након примене одговарајућих корака бива формирана вредност трансформације
    - долази до генерисања вредности трансформације
  - у низу показивача у адресару бива на основу вредности трансформације дужине d пронађена адреса одговарајућег бакета
  - ако тражени слог постоји у бакету на пронађеној адреси, тражење се завршава успешно
  - ако тражени слог не постоји у бакету на пронађеној адреси, тражење се завршава неуспешно

Прошириве расуте датотеке

- Тражење – перформансе (Mogin, 2008)
  - број приступа за тражење R (и за успешно и за неуспешно тражење)
    - уз претпоставку да је адресар у оперативној меморији
 $R=1$
      - случај када је одговарајући бакет већ у баферу у оперативној меморији
 $R=0$

Прошириве расуте датотеке

- Обрада (Mogin, 2008)
  - проширива расута датотека у улози водеће датотеке
    - непогодност за употребу у улози основне (прве) водеће датотеке
    - не може бити водећа у режиму редоследне обраде
      - логичке везе између слогова нису меморисане
    - може бити водећа у режиму директне обраде
  - проширива расута датотека у улози обрађиване датотеке
    - може бити обрађивана у режиму редоследне обраде
    - може бити обрађивана у режиму директне обраде

Прошириве расуте датотеке

- Обрада – перформансе (Mogin, 2008)
  - проширива расута датотека у улози обрађиване датотеке
    - укупни број приступа обрађиваној проширивој расутој датотеци

R_{uk}

$$R_{uk} = N_v^u + N_v^n$$

- исто и у режиму редоследне и у режиму директне обраде
- број приступа за тражење слога, уз претпоставку да је адресар у оперативној меморији

$$R = 1$$

- водећа датотека садржи N_v слогова

$$N_v = N_v^u + N_v^n$$

- N_v^u – број слогова водеће датотеке на основу којих долази до успешног тражења у обрађиваној датотеци
- N_v^n – број слогова водеће датотеке на основу којих долази до неуспешног тражења у обрађиваној датотеци

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање (Mogin, 2008)
  - упис
    - подразумева неуспешно тражење
    - извођење уписа слога по моделу како тече упис при формирању
      - треба покушати уписивање новог слога у бакет који одговара генерисаној вредности трансформације
        - ако има слободног места у одговарајућем бакету, слог ће бити тамо уписан
          - случај простог уписа
        - ако нема слободног места у одговарајућем бакету, треба покушати дељење бакета
          - случај уписа с дељењем бакета и проширењем низа показивача
          - случај уписа с дељењем бакета и без проширења низа показивача

Прошириве расуте датотеке

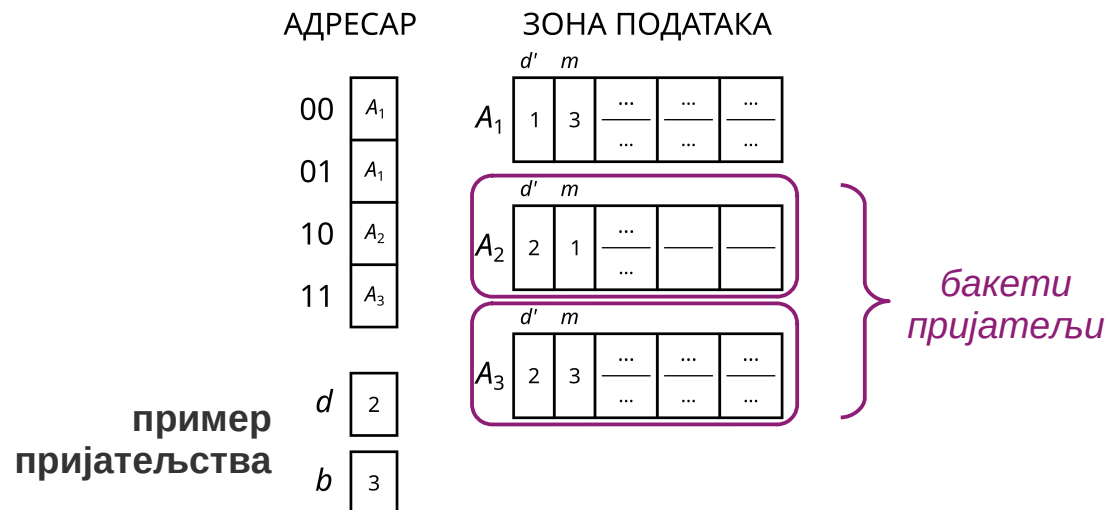
- Ажурирање (Mogin, 2008)
  - модификација
    - као у случају модификације за серијску или секвенцијалну организацију, али уз ослањање на тражење које се користи у проширивим расутим датотекама

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање (Mogin, 2008)
  - брисање
    - подразумева успешно тражење
    - треба уклонити постојећи слог из бакета који одговара генерисаној вредности трансформације
      - може доћи до премештања слогова
      - може доћи до провере стања неког додатног бакета
      - може доћи до смањења укупног броја бакета
      - може доћи до смањења адресара

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање (Mogin, 2008)
  - брисање
    - бакети пријатељи
      - два бакета су пријатељи ако су испуњени одговарајући услови
        - на та два бакета показују два показивача чији се индекси разликују само по нултом биту
        - $d' = d$ за та два бакета
        - $d > 0$

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање (Mogin, 2008)
  - брисање
    - три карактеристична случаја брисања слога
      - **1) просто брисање**
      - **2) брисање са спајањем бакета и без сужења низа показивача**
      - **3) брисање са спајањем бакета и сужењем низа показивача**

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање (Mogin, 2008)
  - брисање
    - 1) просто брисање
      - када је слог за брисање у бакету с $m > 1$ слогова, а додатно бива утврђено да је збирни број слогова за тај бакет и пријатељски бакет већи од b
        - слог за брисање бива уклоњен из свог бакета
          - ако слог за брисање није последњи
            - слогови који су у бакету иза слога за брисање бивају померени за једну локацију налево
          - умањење m за један
        - након уклањања, потребна провера стања на нивоу посматраних бакета пријатеља
          - ако збирни број слогова није већи од b , долази и до спајања бакета, што је засебан случај

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање
  - брисање
    - 1) просто брисање
      - пример

$$k(S) \in [0, 99] \quad h(k(S)) = 1 + k(S) \pmod{59}$$

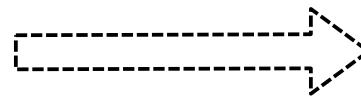
АДРЕСАР

ЗОНА ПОДАТАКА

00	A_1	d'	m	74	7	98
01	A_3	A_1	2	3	$\frac{n(S_2)}{n(S_4)}$	$\frac{n(S_6)}$
10	A_2	d'	m	28	87	—
11	A_4	A_2	2	2	$\frac{n(S_7)}{n(S_8)}$	—
		d'	m	45	37	—
		A_3	2	2	$\frac{n(S_3)}{n(S_9)}$	—
		d'	m	18	54	—
		A_4	2	2	$\frac{n(S_1)}{n(S_5)}$	—

d 2 b 3

брисање слога
с вредношћу
кључа $k = 74$

vt за $d_{max} = 6$:
000010

$$k(S) \in [0, 99] \quad h(k(S)) = 1 + k(S) \pmod{59}$$

АДРЕСАР

ЗОНА ПОДАТАКА

00	A_1	d'	m	7	98	—
01	A_3	A_1	2	2	$\frac{n(S_4)}{n(S_6)}$	—
10	A_2	d'	m	28	87	—
11	A_4	A_2	2	2	$\frac{n(S_7)}{n(S_8)}$	—
		d'	m	45	37	—
		A_3	2	2	$\frac{n(S_3)}{n(S_9)}$	—
		d'	m	18	54	—
		A_4	2	2	$\frac{n(S_1)}{n(S_5)}$	—

d 2 b 3

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање (Mogin, 2008)
  - брисање
    - 2) брисање са спајањем бакета и без сужења низа показивача
      - када након уклањања слога из бакета важи да збирни број слогова за тај бакет и пријатељски бакет није већи од b
        - спајање бакета
          - посматрани бакети пријатељи бивају спојени
          - у бакету насталом спајањем вредност d' бива умањена за 1
          - у бакету насталом спајањем важи $m \leq b$, а вредност m одговара броју актуелних слогова у бакету
          - показивачи на посматране бакете пријатеље бивају промењени да показују на бакет настао спајањем
        - након спајања, потребна провера стања адресара
          - ако на сваки бакет показују најмање по два показивача, долази и до сужења низа показивача, што је засебан случај

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање

- брисање

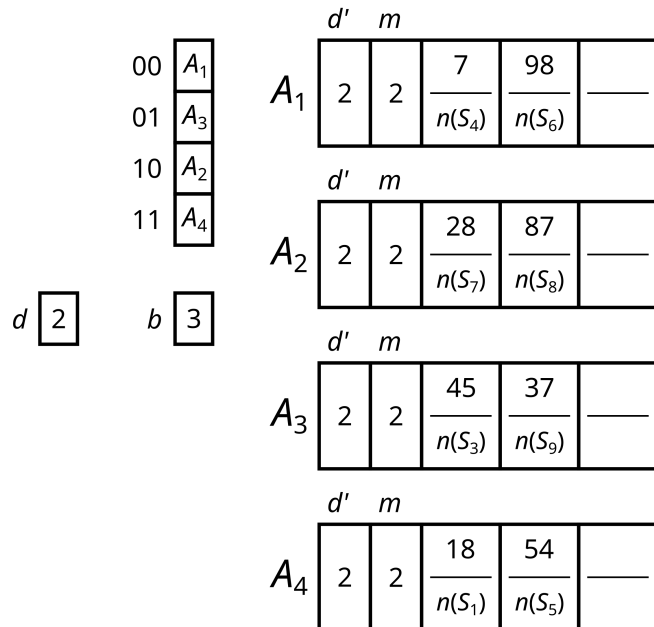
- 2) брисање са спајањем бакета и без сужења низа показивача

- пример

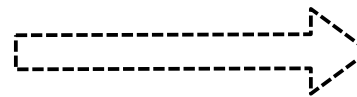
$$k(S) \in [0, 99] \quad h(k(S)) = 1 + k(S) \pmod{59}$$

АДРЕСАР

ЗОНА ПОДАТАКА

брисање слога
с вредношћу
кључа $k = 54$

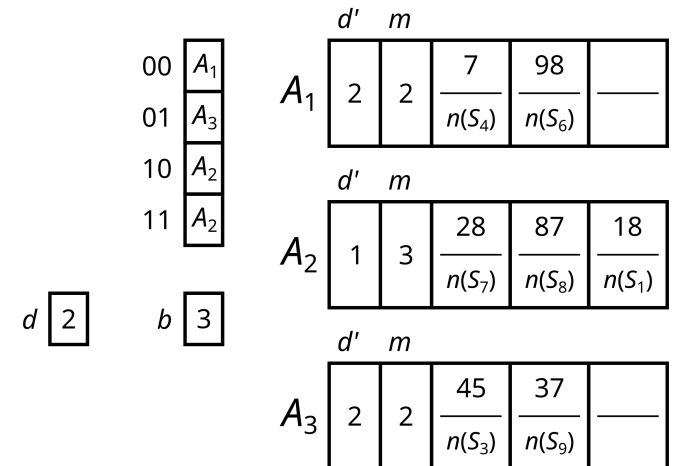

vt за $d_{max} = 6$:
111011

$$k(S) \in [0, 99] \quad h(k(S)) = 1 + k(S) \pmod{59}$$

АДРЕСАР

ЗОНА ПОДАТАКА

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање (Mogin, 2008)
  - брисање
    - 3) брисање са спајањем бакета и сужењем низа показивача
      - када након уклањања слога и спајања бакета важи да на сваки бакет показују најмање по два показивача
        - d бива умањено за 1 и дужина низа показивача у адресару бива преполовљена
          - свака два елемента низа показивача чији се индекси разликују само по нултом биту биће трансформисана у један

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање

- брисање

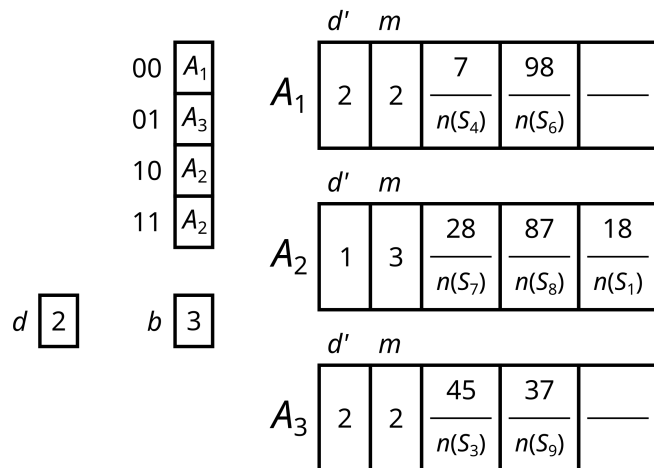
- 3) брисање са спајањем бакета и сужењем низа показивача

- пример

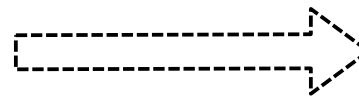
$$k(S) \in [0, 99] \quad h(k(S)) = 1 + k(S) \pmod{59}$$

АДРЕСАР

ЗОНА ПОДАТАКА

брисање слога
с вредношћу
кључа $k = 98$

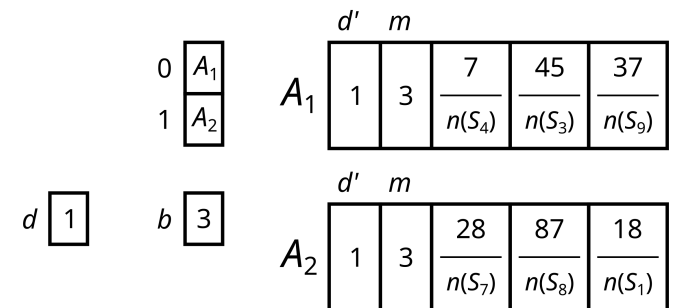

vt за $d_{max} = 6$:
000101

$$k(S) \in [0, 99] \quad h(k(S)) = 1 + k(S) \pmod{59}$$

АДРЕСАР

ЗОНА ПОДАТАКА

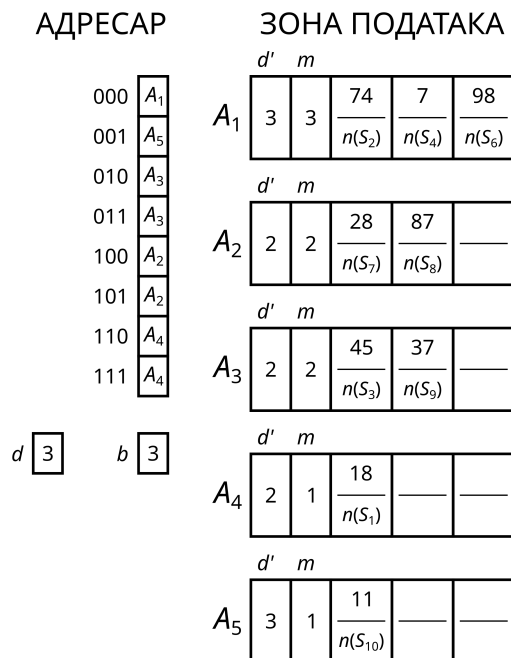
Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање (Mogin, 2008)
  - брисање
    - неоптимално коришћење меморијског простора
      - након сужења низа показивача у поступку брисања може се десити да нека два бакета постану пријатељи и да им је збирни број слогова тачно b
        - ти бакети нису спојени јер пре сужења нису били пријатељи, а након сужења нема информације о томе за које бакете пријатеље би требало извршити проверу за могућност спајања
        - спајањем тих бакета меморијски простор би био боље искоришћен, јер би слогови тих бакета могли бити смештени у само један бакет

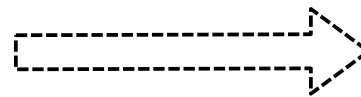
Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање
  - брисање
    - неоптимално коришћење меморијског простора
      - пример

$$k(S) \in [0, 99] \quad h(k(S)) = 1 + k(S) \pmod{59}$$

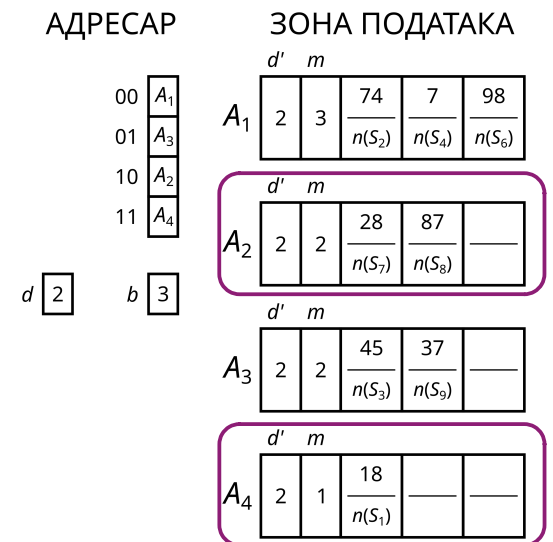

брисање слога
с вредношћу
кључа $k = 11$

vt за $d_{max} = 6$:
001100

$$k(S) \in [0, 99] \quad h(k(S)) = 1 + k(S) \pmod{59}$$

бакети пријатељи
с укупно b слогова

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање (Mogin, 2008)
  - брисање
    - неоптимално коришћење меморијског простора
      - нека решења
        - након сужења низа показивача проверавање да ли има бакета пријатеља који могу бити спојени и, ако има, извођење спајања
          - у најнеповољнијем случају може бити потребно приступање свим бакетима
        - примена измењене дефиниције бакета пријатеља
          - два бакета су пријатељи ако су испуњени другачији услови
            - на те бакете показују два показивача чији индекси се слажу по водећих $d' - 1$ битова а не слажу се по бар једном од преосталих битова
            - ти бакети имају исту локалну дужину вредности трансформације d'
            - $d > 0$

Прошириве расуте датотеке

- Ажурирање – перформансе (Mogin, 2008)
  - упис
    - број приступа за успешан упис R_i
      - најнеповољнији случај, уз претпоставку да је адресар у оперативној меморији
$$2 \leq R_i \leq 3$$
        - разлике у броју приступа због могућег формирања додатног бакета
  - брисање
    - број приступа за успешно брисање R_d
      - најнеповољнији случај, уз претпоставке да постоје бар два бакета и да је адресар у оперативној меморији
$$R_d = 3$$

Прошириве расуте датотеке

- Одлике и примена (Mogin, 2008)

- датотека се проширује и сужава зависно од броја актуелних слогова

- очекивани број бакета $\bar{B}$

$$\bar{B} \approx \frac{N}{b \ln 2}$$

- нема слогова прекорачилаца
- број приступа за тражење слогова не зависи од величине датотеке и практично гледано најмањи је могућ
- добра погодност за директну обраду
- без посебне погодности за редоследну обраду

Прошириве расуте датотеке

- Одлике и примена (Mogin, 2008)
  - примена
    - у пракси битно мања популарност у односу на датотеке с *B*-стаблима
      - идеја о дељењу бакета преузета из домена *B*-стабала
      - расуте датотеке с динамичком трансформацијом у односу на датотеке с *B*-стаблима нуде већу ефикасност тражења случајно одабраног слога
    - има система за управљање базама података који подржавају изградњу и употребу физичких структура заснованих на принципима динамичких расутих датотека

Садржај

- Увод
- Прошириве расуте датотеке
- **Ресурси**

Ресурси

- Извори и литература
  - Pavle Mogin. Strukture podataka i organizacija datoteka. 3. izdanje. Računarski fakultet (Beograd, Srbija), CET (Beograd, Srbija). 2008.
    - Glava 14. Dinamička rasuta organizacija datoteke

Ресурси

- Додатни ресурси
  - R. Fagin, J. Nievergelt, N. Pippenger, H. R. Strong. Extendible Hashing—A Fast Access Method for Dynamic Files. ACM Transactions on Database Systems. 1979; 4(3); 315–344.
  - R. J. Enbody, H. C. Du. Dynamic Hashing Schemes. ACM Computing Surveys. 1988; 20(2); 85–113.